

УДК 373.2
064

Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»
Заснована 2018 року

064 Організація освітнього процесу від вересня до травня. 6-й рік життя. Частина 3 / уклад.: А. М. Щербак — 2-ге вид., перероблене, доповнене — Х. : ВГ «Основа», 2018. — 336 с., табл. — (Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-3426-7.

Посібник містить орієнтовне планування організації життєдіяльності дітей шостого року життя за блочно-тематичним принципом. Наведено перспективне планування на весь навчальний рік та планування занять за такими освітніми лініями: «Дитина в соціумі», «Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування», «Логіко-математичний розвиток», «Ознайомлення з природним довкіллям», «Художньо-продуктивна діяльність». Також розміщено циклограми трудової, ігрової, дослідно-експериментальної діяльності дітей і циклограми спостережень на навчальний рік, на основі яких складаються календарні плани. Розроблені підходи до планування є універсальними, відповідають змісту Базового компонента дошкільної освіти та вимогам чинних програм, зокрема, «Дитина» та «Українське дошкілля». Видання рекомендоване вихователям груп дітей шостого року життя закладів дошкільної освіти.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3426-7

© Щербак А. М., укладання, 2018
© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2018

ЗМІСТ

Передмова	5
Перспективне планування життєдіяльності дітей шостого року життя	7
Березень	8
Тема блоку «Я та моя родина» (I, II тиждень)	11
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	11
Логіко-математичний розвиток	26
Ознайомлення із соціумом	35
Ознайомлення з природним довкіллям	49
Художньо-продуктивна діяльність	59
Тема блоку «Зустрічаємо весну» (III, IV тиждень)	69
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	69
Логіко-математичний розвиток	82
Ознайомлення із соціумом	89
Ознайомлення з природним довкіллям	105
Художньо-продуктивна діяльність	114
Циклограма дидактичних ігор	125
Циклограма рухливих ігор	126
Циклограма спостережень	128
Циклограма трудової діяльності	132
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	134
Квітень	135
Тема блоку «Світ прав дитини» (I, II тиждень)	138
Художньо-продуктивна діяльність	138
Тема блоку «Безпека дитини» (III, IV тиждень)	146
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	146
Логіко-математичний розвиток	163
Ознайомлення із соціумом	171

Ознайомлення з природним довкіллям	185
Художньо-продуктивна діяльність	197
Циклограма дидактичних ігор	206
Циклограма рухливих ігор	207
Циклограма спостережень	208
Циклограма трудової діяльності	212
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	214
Травень	215
Тема блоку «Ми майбутні школярі»	
(I, II тиждень)	218
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	218
Логіко-математичний розвиток	231
Ознайомлення із соціумом	238
Ознайомлення з природним довкіллям	250
Художньо-продуктивна діяльність	260
Тема блоку «Знай, люби, оберігай рідний край»	
(III, IV тиждень)	267
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	267
Логіко-математичний розвиток	282
Ознайомлення із соціумом	292
Ознайомлення з природним довкіллям	306
Художньо-продуктивна діяльність	317
Циклограма дидактичних ігор	327
Циклограма рухливих ігор	328
Циклограма спостережень	330
Циклограма трудової діяльності старший вік	334
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	336

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти модернізують її зміст відповідно до вимог державного стандарту — Базового компонента дошкільної освіти у новій редакції. Крім того, педагоги закладів дошкільної освіти працюють в умовах варіативності програм, їхнього вибору. Постає проблема якісного планування та організації життєдіяльності дітей відповідно до сучасних підходів та вимог чинних програм. Кожна з програм має свої концептуальні засади, особливості, структуру. Водночас незмінними залишаються методичні підходи до організації різних напрямів розвитку дитини-дошкільника, форми та методи роботи, режим дня тощо. Важливою умовою ефективності освітнього процесу є раціональне перспективне та календарне планування, що допомагає педагогові якісно організувати різні форми спеціально організованої та самостійної діяльності дітей протягом дня. Особливої підготовки вихователя завжди потребувало заняття.

Посібник містить перспективне планування життєдіяльності за блочно-тематичним принципом у групі шостого року життя. Згідно з перспективним планом розроблено планування занять за такими освітніми лініями: «Дитина в соціумі», «Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування», «Логіко-математичний розвиток», «Ознайомлення з природним довкіллям», «Художньо-продуктивна діяльність», а також розміщено циклограми трудової, ігрової, дослідно-експериментальної діяльності дітей і циклограми спостережень на навчальний рік. Згідно з циклограмами вихователь може планувати та здійснювати ці види організації життєдіяльності дошкільників протягом дня. Незмінно актуальними залишаються завдання соціально-морального, емоційно-ціннісного, креативного

розвитку, незалежно від того виокремлені вони в програмі чи ні. Запропоновані розробки містять завдання для реалізації цих ліній розвитку через інтеграцію в різні види діяльності дошкільників. Розроблені підходи до планування є універсальними, відповідають змісту Базового компонента дошкільної освіти та вимогам чинних програм, зокрема «Дитина» та «Українське дошкілля».

Розробки занять скомпоновано за напрямками розвитку дитини й темами блоку. Кожен вихователь матиме можливість скористатися ними для укладання календарного плану відповідно до розкладу занять безпосередньо у своїй групі.

Над створенням посібника працювали: Щербак Алеся Миколаївна, Івлева Олександра Ростиславівна, Мирошниченко Ольга Юріївна, Бабенко Оксана Володимирівна, Моторикіна Тетяна Михайлівна, Семотюк Ганна Юріївна, Левіт Тетяна Іванівна, Христюєва Наталія Сергіївна.

ПЕРСПЕКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ШОСТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Розподіл тем на навчальний рік

№ з/п	Місяць	Блок	Тема блоку
1	Вересень	I, II	Дитячий садок зустрічає малюків
		III, IV	Ми маленькі дошкільнята
2	Жовтень	I, II	Осінь золотокоса
		III, IV	Наша Батьківщина — Україна
3	Листопад	I, II	Дарунки осені
		III, IV	Подорож до Космосу
4	Грудень	I, II	Вітаємо тебе, зимонько!
		III, IV	Зимові свята і розваги
5	Січень	I, II	Чарівний світ зимової казки
		III, IV	Здоров'я бережемо змалку
6	Лютий	I, II	Ми з планети Земля
		III, IV	Зростаємо у праці
7	Березень	I, II	Я та моя родина
		III, IV	Зустрічаємо весну
8	Квітень	I, II	Світ прав дитини
		III, IV	Безпека дитини
9	Травень	I, II	Ми майбутні школярі
		III, IV	Знай, люби, оберігай рідний край

БЕРЕЗЕНЬ

Орієнтовне перспективне планування освітнього процесу

День тижня	Тема блоку «Я та моя родина»			Тема блоку «Зустрічаємо весну»	
	Тема блоку «Я та моя родина»	І тиждень Тема. Ми маємо право жити в родині	ІІ тиждень Тема. Тепло рідного дому	ІІІ тиждень Тема. Весною прокидається природа	ІV тиждень Тема. Люди і весна
Понеділок	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Художньо-продуктивна діяльність (малювання) Тема. Матусі любобі трет 3. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Рослини Півдня на підвіконні	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Художньо-продуктивна діяльність (малювання) Тема. Прикрашаємо посуд 3. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Лабораторія на підвіконні	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Художньо-продуктивна діяльність (малювання) Тема. Весна іде 3. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Весна іде, тепло несе	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Художньо-продуктивна діяльність (малювання) Тема. Весна іде, птахи летять 3. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Вода-трудівниця. Охорона води	
Вівторок	1. Художньо-продуктивна діяльність (музика) 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Родинне дерево 3. Логіко-математичний розвиток Тема. Скільки нас мешкає в квартирі	1. Художньо-продуктивна діяльність (музика) 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Чи часлива моя сім'я 3. Логіко-математичний розвиток Тема. Число і цифра 8. Піраміда	1. Художньо-продуктивна діяльність (музика) 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Рослини навесні 3. Логіко-математичний розвиток Тема. Розв'язування задач, орієнтування в просторі	1. Художньо-продуктивна діяльність (музика) 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Ми і весна 3. Логіко-математичний розвиток Тема. Склад числа 9. Орієнтування у просторі	

День тижня	Тема блоку «Я та моя родина»		Тема блоку «Зустрічаємо весну»	
	І тиждень Тема. Ми маємо право жити в родині	II тиждень Тема. Тепло рідного дому	III тиждень Тема. Весною прокладається природа	IV тиждень Тема. Люди і весна
Середа	4. Ознайомлення із соціумом Тема. Моя сім'я	4. Ознайомлення із соціумом Тема. Родинна квітка	4. Ознайомлення із соціумом Тема. Небезпечні місця для ігор	4. Ознайомлення із соціумом Тема. Транспорт та екологія
	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Моя родина 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Про братиків і сестричок 4. Художньо-естетичний розвиток (ліплення) Тема. Моя сім'я	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Родинне вогнище 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Видагні українці сучасності 4. Художньо-естетичний розвиток (аплікація) Тема. Весняний букет	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Моє ім'я — дорога до життя 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Весняна обрядовість 4. Художньо-естетичний розвиток (ліплення) Тема. Папашки прилетіли	1. Здоров'я та фізичний розвиток 2. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування Тема. Про смачну та зловорожу їжу. 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Український посуд 4. Художньо-естетичний розвиток (аплікація) Тема. Весна-красна на стала
Четвер	1. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування (елементи грамоти) Тема. Рими	1. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування (елементи грамоти) Тема. В ігри граємо, букви вивчаємо	1. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування (елементи грамоти) Тема. Граматику вивчаємо, вже слова читаємо	1. Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування (елементи грамоти) Тема. Букви вивчаємо, з радістю читаємо

День тижня	Тема блоку «Я та моя родина»		Тема блоку «Зустрічаємо весну»	
	І тиждень Тема. Ми масмо право жити в родині	ІІ тиждень Тема. Тепло рідного дому	ІІІ тиждень Тема. Весною прокидається природа	ІV тиждень Тема. Люди і весна
Четвер	2. Логіко-математичний розвиток Тема. Розв'язування задач. Величина предметів 3. Художньо-продуктивна діяльність (музика)	2. Логіко-математичний розвиток Тема. Число і цифра 8. Лічба предметів 3. Художньо-продуктивна діяльність (музика)	2. Логіко-математичний розвиток Тема. Число і цифра 9. Утворення числа 9 3. Художньо-продуктивна діяльність (музика)	2. Логіко-математичний розвиток Тема. Числа 1–10 3. Художньо-продуктивна діяльність (музика)
	1. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Грунт 2. Художньо-продуктивна діяльність (художня література) Тема. Заучування вірша Н. Забіли «Мамине свято». Читання віршів Т. Коломієць «Найкращий дарунок», В. Бичко «Подарунок мамі» 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Тарас Григорович Шевченко 4. Здоров'я та фізичний розвиток	1. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Охорона навколишнього середовища 2. Художньо-продуктивна діяльність (художня література) Тема. Тарас Шевченко — великий син свого народу 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Професії в моїй родині 4. Здоров'я та фізичний розвиток	1. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Першопівті 2. Художньо-продуктивна діяльність (художня література) Тема. Поети та письменники про весну 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Праця людей на весні 4. Здоров'я та фізичний розвиток	1. Ознайомлення з природним довкіллям Тема. Світ комах 2. Художньо-продуктивна діяльність (художня література) Тема. Читання казки О. Іваненко «Бурулька» 3. Ознайомлення із соціумом Тема. Звідки прийшла книга 4. Здоров'я та фізичний розвиток
П'ятниця				

ТЕМА БЛОКУ «Я ТА МОЯ РОДИНА» (I, II ТИЖДЕНЬ)

Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування

Тема. Родинне дерево

Мета: формувати в дітей уявлення, що в кожній людині є батьки, а в них — свої батьки, дідусеві та бабусині батько і мати — це прадідусь і прабабуся; усі ці люди становлять рід; він має свої історії; учити складати за зразком вихователя описову розповідь про свій рід; вправляти у творенні й вживанні зменшувально-пестливих форм іменників; виховувати повагу до близьких.

Матеріал: ілюстрація родинного дерева; принесені з дому фотографії; заготовки для створення родинного дерева (на кожному дитині).

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Творча гра «Найкращі у світі батьки й діти»

Мета: розвивати емоційно-комунікативну сферу.

Хід гри

Вихователь об'єднує дітей у пари. Одна дитина в парі обмірковує риси найкращих у світі батьків, інша — риси найкращих у світі дітей. Потім усі «батьки» збираються разом в одну групу, а всі «діти» — в іншу. Обидві групи повинні обговорити якості, складені дітьми індивідуально. Представники кожної групи оголошують результати обговорень. Потім малюки відповідають на запитання.

— Чи можуть найкращі у світі батьки не мати найкращих у світі дітей, і навпаки?

— Чи хотіли б ви бути найкращими у світі дітьми?

— У вас найкращі у світі батьки?

2. Бесіда за ілюстрацією родинного дерева

Вихователь демонструє дітям ілюстрацію родинного дерева.

— Малята, сьогодні розглянемо ілюстрацію родинного дерева.

Будь ласка, підійдіть до неї.

— Що вам сподобалося на цій ілюстрації?

— Чому люди похилого віку розташовані внизу, біля коріння дерева, а діти — на самісінькій верхівці?

— Розглянемо разом і назвемо кожного члена цієї родини.

- Чим ця родина відрізняється від вашої?
- А чим схожа?
- Об'єднайтеся у пари, сідайте за парти і розкажіть одне одному про свою родину.

3. Складання описової розповіді за зразком вихователя

Вихователь пропонує дітям розповісти про свою родину, описати її членів. Полегшує завдання дітям зразок вихователя та сімейне фото, які діти принесли з дому. Вихователь стимулює вживання дітьми прикметників.

4. Фізкультхвилинка

Гра «Зозуля»

Кожен гравець вибирає собі «гніздо», позначаючи місце на килимі площинним кружечком. І тільки «зозуля» не має свого «гнізда». На слова «Полетіли, полетіли» всі «птахи вилітають» зі своїх «домівок» і «летять» (*наприклад, у коридор*). На слова «Усі додому» гравці повертаються й намагаються зайняти «гніздечко», зокрема й «зозуля». Гравець, чие «гніздо» займе зозуля, програє й стає «зозулею».

5. Мовна гра «Скажи лагідно»

Мета: вправляти в уживанні слів зі зменшено-пестливими суфіксами.

Хід гри

Вихователь пропонує дітям назвати членів родини лагідно, ніжно, пестливо; допомагає дібрати варіанти.

- Мама — матуся — мамуся — мамулечка — мамочка — матінка.
- Тато — татко — татусь — татусенько.
- Баба — бабуся — бабусенька — бабуня.
- Дід — дідусь — дідуня — дідусенько — дідуньо.
- Брат — братик — братунечка.
- Сестра — сестричка — сеструня.
- Сім'я — сімейка.

6. Розучування вірша Н. Григор'євої

РОДОВЕ ДЕРЕВО

Це родове дерево я сам намалював.
 І на цьому дереві родину всю зібрав.
 Дідусі й бабусі — це коріння наше.
 Стовбур — це мої батьки і ще тітка Даша.
 Дядька Гриця посадив я на товстій гілці,
 А на другій примостив ще й папугу в клітці.
 Поруч дядька жіночка — то невістка наша,
 А в матросці їхній син, і звать його — Саша.
 Він двоюрідний мій брат і племінник тата,
 А до нас приїхав він на велике свято.

На верхівці Мурочка — любя кішка наша,
А в бейсболках — то вже я і сестра Наташа.

7. Дидактична вправа «Хто на дереві твоїм?»

Вихователь роздає дітям аркуші із зображенням родинного дерева.

Діти заповнюють його, зображаючи членів своєї родини.

8. Підсумок

— Чому дерева, які ми сьогодні створювали, називають родинними?

Тема. Моя родина

Мета: формувати у дітей зв'язне мовлення; удосконалювати вміння дітей складати розповіді за заданим планом; вправляти у словотворенні; активізувати та збагачувати словник за темою; розвивати комунікативні вміння і навички; виховувати вміння цінувати своїх близьких, виявляти турботу про них, намагатися радувати їх.

Матеріал: лялька хлопчик та дівчинка, світлини родин, родинні дерева, намистини, нитка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Тільки вічка ми відкриємо,
Тільки личко умиємо,
Мамине обличчя рідне
«З добрим ранком!» — скаже нам.
«З добрим ранком, мамо, тато!»
«Здрастуйте, у садку малята!»

— Діти, сьогодні до нас завітали Іванко з Марійкою. Вони принесли світлини, нумо їх розглянемо.

Діти розглядають сімейні світлини Іванка та Марійки.

— Як ми можемо назвати те, що зображено на світлинах? (*Родина.*)

— Чи однакові родини у Марійки з Іванком? (*Мала сім'я та велика родина.*)

— Як ще ми можемо назвати сім'ю? (*Рідні люди, рідня, рід, родо-від, родина...*)

2. Складання розповіді

— Нещодавно ви робили родинне дерево своїх сімей. Розгляньмо їх. Розповімо Іванку та Марійці про ваші родини за планом.

- Члени вашої сім'ї.
- Чи велика ваша сім'я?

- Хто у сім'ї найстарший? наймолодший?
- Які традиції є у вашій родині?
Декілька дітей складають розповіді про свої родини.
— Добре! Ви так чудово розповіли про ваші родини.

3. Дидактична гра «Родинне намисто»

— Ви розповіли, що у вас в родині є багато родичів: бабусі, дідусі, дядьки, тітки тощо. У мене є намистинки. Але вони не прості, а вони всі — це рідня, як і у нас. А родина повинна бути разом. Зараз ми будемо їх нанизувати на нитку і лагідно називати членів нашої родини.

Діти утворюють зменшено-пестливу форму від слів: *батько, мати, дідусь, бабуся, тітка, дядько, брат, сестра*.

4. Дидактична гра «Зроби так»

Орієнтовні завдання

- Пострибайте, у кого є бабуся.
- Підніміть руки вгору, у кого є сестра.
- Присядьте, у кого є брат.
- Простягніть руки вперед, у кого є тітка.

5. Дидактична гра «Добери слова»

Вихователь пропонує завершити розпочаті речення словами-діями.

- Батьки про своїх діток... (*хвилюються, піклуються, турбуються, дбають*).
- Вони донечок і синів... (*люблять, голублять, пестять, обіймають, цілують, одягають, навчають, виховують*).
- Своїх батьків діти повинні... (*любити, поважати, шанувати, слухатися, радувати*).
- Мама і тато засмутяться, якщо їхня дитина буде... (*хворіти, вередувати, ледарювати*).
- Свого меншого братика (*сестричку*) я буду... (*втішати, умивати, заспокоювати, колихати, розважати, вчити*).

6. Мовленнєва вправа «Чим займаються дорослі?»

— Марійка цікавить, що роблять дорослі у ваших родині. Розкажіть їй.

Діти утворюють словосполучення.

7. Мовленнєва гра «Закінчи думку»

Діти завершують розпочате вихователем речення.

- Моя мама у мене...
- Мама мене навчила...
- Я свою маму...
- Мені подобається з мамою...

8. Підсумок

Діти

Ми здорові і щасливі!
Ми веселі і красиві!
Тато, мама, брат і я —
Дуже дружна ми сім'я!

- Марійці з Іванком час повертатися додому, до своїх рідних.
- Про що ми розмовляли на занятті?
- Що потрібно для того, аби родина була щасливою?

Тема. Чи щаслива моя сім'я?

Мета: домогтись усвідомлення дітьми різноманітності складу сім'ї та стосунків у ній; учити дітей складати порівняльні розповіді за двома ілюстраціями; висловлюватись зв'язно, логічно, послідовно; відповідати на запитання різного характеру чітко і зрозуміло, використовуючи складні, поширені речення; виховувати любов і повагу до членів своєї родини.

Матеріал: ілюстрації для порівняльного опису «Сім'я»; великі друковані літери М, Т на кожну дитину та перша буква імені маляка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Творча гра «Лагідні батьки»

Мета: розвивати емоційно-комунікативну сферу.

Хід гри

Вихователь пропонує кожній дитині взяти будь-яку м'яку іграшку чи ляльку.

— Вашому улюбленцеві подобається, коли з ним лагідно поводяться, колихають, наспівують яку-небудь мелодію. Час від часу розмовляйте з ним, промовляючи голосніше ті слова, що йому до вподоби.

Доки діти ходять кімнатою зі своїми улюбленцями. Вихователь пропонує їм варіанти звертань до іграшок: «Ти такий розумний», «Ти такий чудовий», «Ти моє сонечко», «Ти такий милий», «Ти такий солодкий», «Я захищатиму тебе» та ін.

— А тепер дехто з вас сяде на килимок, заплющить оченята, а решта продовжуватимуть стояти. Згадайте всі добрі слова, що вам хотілося б почути від тата чи мами. Ті, хто стоять, гратимуть ролі «батьків», а ті, хто сидять, — «дітей». «Батьки» промовляють лагідні слова «дітям». Потім малюки міняються ролями.

2. Читання вірша

СІМ'Я

Зупинись, моя дитино,
 І подумай-но хвилину:
 Що таке для нас сім'я?
 Слово, де живе сім «Я»?
 Чи це мало, чи багато —
 Брат, сестричка,
 Мама й тато?
 Ще й дідусь, бабуся рідна
 Й ти, дитинонько привітна.
 Уяви, що ти — зернина...
 Колосок — твоя родина.
 А якщо ти пташеня,
 У гнізді твоя рідня.
 Деревцем ростеш з землі —
 Корінь твій завжди в сім'ї.

3. Бесіда за змістом вірша

— Вслухайтесь-но у слово *сім'я*... Що ви чуєте в ньому? Правильно, ви помітили, що в цьому слові живе сім «Я». Ось коли ви говорите про себе, то як називаєте себе?

Звісно, коротким словом «я». А слово *сім'я* так само коротке, як і я, чи довше? Так, воно довше. Адже в ньому одному живе аж цілих сім «Я».

Ми знаємо, що слово я означає якусь людину. А *сім'я* — це вже кілька людей. І зовсім не обов'язково, щоб їх було саме семеро, — головне, що вони тоді близькі та завжди є поруч, як звуки у слові *сім'я*.

Ось, наприклад, ти граєшся в куточку один. У тебе так багато іграшок, але тобі сумно, бо ти сам. А коли з мамою поливаєш квіти, тобі весело, бо вас двоє — і ви *сім'я*. Ось сестричка повернулася зі школи, потім прийшов з роботи стомлений тато — і ваш дім засвітився усмішками. Вам так хороше разом, бо ви родина. Ось уже бабуся збрала вас біля столу до смачної вечері — і вам добре, бо ви *сім'я*.

Отже, *сім'я* — це найближчі тобі люди, з якими хороше, які можуть підтримати, пожаліти й розрадити. Це твої батьки, брати й сестри, дідусі й бабусі.

4. Складання порівняльних розповідей за ілюстраціями

Вихователь демонструє дітям дві ілюстрації щасливої родини, де всі члени якої разом, та нещасливої родини, кожен член якої займається своєю справою і тільки перебуває поруч. Діти складають порівняльний опис двох зображень.

5. Читання вірша Н. Григор'євої

На прогулянці сім'я —
Мама, тато, брат і я.
Я їду ось, м'ячем граю,
Мрію, що комп'ютер маю.
Тато — телефон мобільний,
Він у нього дуже стильний.
Все не випустить із рук,
Дзвонить йому старий друг.
Мама малюка катає
І сумна. Чого бажає?
Зрозуміти ну ніяк...
Може, щось у нас не так?

— А як ви вважаєте, малята?

— Що означає щаслива родина?

6. Фізкультхвилинка «Ясне сонце»

Діти виконують рухи за текстом вірша.

Встало вранці ясне сонце,
Заирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Встали — сіли, встали — сіли.
Бачте, як розвеселіли.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо разом, нумо всі,
Потанцюймо по росі.

7. Гра-інтерв'ю «Моя сім'я»

Вихователь пропонує дітям дати відповіді на запитання.

— Кого ти називаєш своєю сім'єю?

— Як ти піклуєшся про свою родину?

— Які вчинки ти можеш зробити, щоб твоєї сім'ї стало краще?

8. Дидактична вправа «Закінчи думку»

Вихователь допомагає малятам упоратися з поставленим завданням, називаючи їм початок речень-відповідей. Діти мають поміркувати і логічно завершити їх.

- Дідуся та бабусю слід... (*поважати*).
- Маму і тата потрібно... (*любити*).
- Не можна старших... (*ображати*).
- Батькам необхідно... (*допомагати*).
- Усі в родині мають ставитися одне до одного із... (*розумінням*).

9. Дидактична вправа «Це так важливо для родини»

Діти за зразком вихователя утворюють від названих слів — ознак слова назви загальнолюдських чеснот.

Орієнтовні чесноти

Чесний — чесність, добрий — доброта, правдивий — правдивість, ласкавий — ласка, турботливий — турботливість, чемний — чемність, люблячий — любов, шанований — пошана тощо.

10. Підсумок

— Звісно, у кожній родині часом трапляються і труднощі, і прикрощі. Але всі проблеми можна розв'язати добрим словом, чемністю, чесністю, бути завжди разом, підтримувати і допомагати одне одному, бути справді щасливою родиною.

Наприкінці заняття діти виготовляють сюрприз додому, прикрашаючи великі друковані літери М, Т, а також першу букву свого імені, та складають їх у саморобні красиві конвертики.

Тема. Родинне вогнище

Мета: формувати в дітей поняття про сім'ю, уявлення про членів сім'ї, як про людей, які допомагають і піклуються одне про одного; ознайомити дітей з поняттям «домашнє вогнище»; систематизувати знання дітей про родинні стосунки в сім'ї; активізувати в мовленні дітей іменники, що позначають назви членів сім'ї (*мама, тато, донька, син та ін.*); прикметники (*весела, працююча, дбайлива, сміливий, сивий та ін.*); дієслова (*миє, пере, лагодить, шие, в'яже та ін.*); учити розуміти прийменниково-відмінкові конструкції (*ким доводиться дівчинка мамі? ким є дівчинка для хлопчика?*); учити відповідати на запитання вихователя повними реченнями, будувати прості та поширені конструкції речень; спонукати узгоджувати дії з промовою; удосконалювати вміння докладно і послідовно розповідати про свою сім'ю за фотографіями.

Матеріал: лист, чарівна книга, фотоальбом зі світлинами з життя групи, домашні фотоальбоми дітей або декілька світлин, м'яч, кошик, паперові серця.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Швидко станемо ми в круг.
Я твій друг і ти мій друг.
Міцно за руки візьмемось,
Одне одному всміхнемось.

— Я вам пропоную вирушити в країну «Родинне вогнище». Заплющте очі та промовте:

Раз — низенько присідаємо.
 Два — ми очі закриваємо.
 Три — ми спробуємо встати,
 Очі треба відкривати.

— Що це таке? (Лист.)

«Здрастуйте, малята! Мене звуть Іскорка — я берегиня домашнього вогнища. Я дуже рада, що ви вирішили вирушити до мене в гості, в країну «Родинне вогнище». У мене для вас є подарунок — Чарівна книга. На кожній її сторінці містяться завдання, виконавши які, ви дізнаєтеся, що таке Родинне вогнище. Хай щастить!»

— Малята, хочете пограти з книгою? Тоді починаємо читати.

2. Перший розділ книги «Увага»

Дидактична гра «Четвертий зайвий»

— Іскорка пропонує пограти. Ви маєте визначити, хто з цих людей не є родичем.

- Мама, сусідка, бабуся, сестра.
- Бабуся, подруга, сестра, мама.
- Сестра, продавець, бабуся, брат.
- Двірник, брат, тато, дідусь.

— Малята, а що таке сім'я?

— Сім'я — це найдорожче, що є у людини. Сім'я є у кожної людини. Це найближчі та найрідніші люди. Усі члени сім'ї люблять одне одного, піклуються одне про одного, намагаються зробити все, щоб не засмучувати одне одного. Головне — щоб у сім'ї завжди панували мир, дружба, повага, любов. У сім'ї можуть жити люди різного віку.

Бувають сім'ї великі, а можуть бути і маленькими (*наприклад, мама і дитина*), але якщо вони люблять одне одного — це справжня сім'я. Головне — не кількість членів сім'ї, а те, як вони ставляться одне до одного. Сім'я — це родичі.

3. Другий розділ книги «Поміркуй та скажи»

— Іскорка приготувала для вас запитання. Отже, ким члени сім'ї доводяться одне одному?

- Хто хлопчик для тата і мами?
- Хто хлопчик для дідуся і бабусі?
- Ким є дівчинка для тата і мами?
- Ким є дівчинка для дідуся і бабусі?
- Ким є тато для дідуся і бабусі?
- Ким є мама для дідуся і бабусі?
- Ким є хлопчик для дівчинки в родині?
- Ким є дівчинка для хлопчика в родині?

— На запитання відповіли правильно. Так, діти, сім'я може бути великою і дружною. Головне — в родині завжди мають бути любов і повага одне до одного.

4. Пальчикова гра «Хто живе у нас у квартирі?»

Раз, два, три, чотири!
(Плещуть у долоні.)
Хто живе в моїй квартирі?
(Знижують плечима.)
Раз, два, три, чотири, п'ять!
(Плещуть у долоні.)
Всіх я можу рахувати.
(Руки в сторони.)
Тато, мама, брат, сестра,
(Загинають по одному пальцю на обох руках.)
Котик з песиком і я:
Ось і вся моя сім'я.
(Стискають і розтискають кулачки.)

— А нам час продовжувати. Сідайте всі на стільчики.

5. Третій розділ книги «Фотоальбом»

— У будь-якому будинку є сімейний альбом, у якому віддзеркалюється життя родини. Нехай не завжди ми гарні, зате ці світлини правдиві, їх багато у кожної родини.

У нас у групі теж є фотоальбом! Подивіться уважно — і ви побачите тут свої фотографії.

— Діти, хто тут зображений?

— Чи можемо ми сказати, що ми родина?

— Іскорка хотіла, щоб ви розповіли про свою сім'ю: хто живе у вашій родині, як звать маму, тата, бабусю, дідуся, брата або сестричку. Розкажіть і про них теж.

Діти складають розповіді про свою сім'ю.

— Які ви всі молодці! Так добре розповіли про свої родини! І на питання відповіли правильно. Малята, сім'я може бути великою і дружною.

Сім'я — це родичі, які мешкають в одному будинку, які люблять одне одного і піклуються одне про одного.

6. Четвертий розділ книги «Пограймо!»

Фізкультхвилинка «Нас навчили мамі»

Немовлятами були ми,
Тільки повзали малими,
(Діти повзуть по колу)
А матусі нас навчили,
Щоб ми ніжками ходили.
(Піднімаються, йдуть.)

Нині вміють наші ніжки
Швидко крокувати пішки.
(*Швидка, енергійна ходьба.*)
Ще матусеньки хотіли,
Щоб ми бігати уміли.
(*Повільний біг.*)
Подивіться, як малята
Наші бігають завзято!
(*Легкий біг.*)
Мами рідні, мами милі
І стрибати нас навчили —
(*Стрибки.*)
Хто не вірить, хай погляне
І таким же спритним стане!
(*Підстрибування на одній нозі, з оплесками.*)

7. П'ятий розділ книги «Розкази»

Дидактична гра «Хто який?»

— Доберіть якнайбільше слів, що розкажуть про маму, тата, дідуся, бабусю і т. ін.

- Мама (*яка?*) — добра, красива, терпляча, лагідна, ніжна тощо.
- Тато — строгий, розумний, сильний тощо.
- Бабуся — старенька, сива, чуйна тощо.
- Дідусь — старий, мудрий, сивий тощо
- Сестра — весела, жартівлива, непосидюча, старша, молодша, маленька, велика тощо.
- Брат — сильний, слабкий, маленький, великий, старший, молодший, рухливий тощо.

8. Шостий розділ книги «Доброта»

Дидактична гра «Кошик добрих справ».

— Діти, чи хочете ви ніколи не засмучувати своїх рідних?

— Як ви вважаєте, чим можна порадувати своїх мам і тат, бабусь і дідусів? (*Добрими вчинками.*)

— Тоді нам допоможе «кошик добрих справ». Утворіть коло. Ми будемо передавати кошик одне одному і називати добру справу, зроблену від щирого серця, якою можна порадувати своїх близьких.

— Подивіться, скільки сердечок виявилось в нашому кошику, стільки добрих справ вам належить зробити!

— Нам уже час повертатися, промовте разом чарівні слова:

Раз — низенько присідаємо.
Два — ми очі закриваємо.
Три — ми спробуємо встати,
Очі треба відкривати.